

Välkomna till 2017 års Vattenparlament!

Välkommen till hela publiken.

Ett särskilt välkommen till dagens föreläsare som denna gång består av våra nära medarbetare på ELY-centralen i Rovaniemi, Länsstyrelsen i Luleå, och kollegorna från LUKE och SLU.

Ett speciellt varmt välkommen vill jag rikta till konsulten **Eva Westin** från ÅF, till generaldirektörerna **Lea Kauppi** från SYKE och **Jakob Granit** från Havs- och vattenmyndigheten.

And finally, a very warm welcome to our special, long distance guest – **Mr Jeffrey Duda**, from United States Geological Surveys, who will tell us about his research on how human activities may effect water based ecosystems and especially how a dam removal led to a restoration of a river. I hope some of you took the opportunity to watch the movie “**Return of a River**” this morning, a film about how to turn a crippled ecosystem into a flourishing one.

Vattenparlamentet och gränsälvsöverenskommelsen

Dagens konferens är den årliga konferensen som helt och hållet handlar om Torneälven! Konferensen handlar alltid om:

- Förvaltningen av gränsälven
- Vattenvård
- Översvämningar
- Fisket
- Kulturen och kulturminnesvård

Konferensen tar sin utgångspunkt i den gemensamma gränsälvsöverenskommelsen mellan Finland och Sverige. Överenskommelsen har sitt ursprung från 1970-talet, men reviderades för 7-8 år sedan, samtidigt som den Finsk-svenska gränsälvscommissionens mandat och uppdrag förändrades från en miljöprövningsmyndighet, till en myndighet vars uppdrag primärt är att fungera som en brygga mellan de två länderna, deras folk och myndigheter. Den moderna överenskommelsen har givetvis föregåt av flera andra; först och främst det fredstraktat som tecknades mellan Ryssland och Sverige i samband med upplösningen av ”det finska kriget” under 1800-talets första år, då bröts loss från Sverige och Torneälven för första gången faktiskt blev en gränsälv.

Gränsälvsoverenskommelsen

Utgångspunkten är skrivningarna om ländernas samordning och samarbete *”för skäligt nyttjande av gränsälven, på ett sätt som främjar gränsregionens intressen”* och för att *”främja samarbetet mellan länderna i frågor som rör vattnet och fisket”*.

Överenskommelsen baseras på tanken att kommissionen ska främja dialog – genom Vattenparlamentet, kommissionens egna möten, möten med andra aktörer längs älven och kontakterna mellan myndigheter. Kommissionens kanske viktigaste uppdrag är inte att lösa problem förknippade med vattenförvaltningen; det är snarare att fungera som en brygga eller en bro mellan länderna för att säkerställa ett gemensamt synsätt och en gemensam hantering av älven och dess resurser.

Kommissionen har t ex i år låtit genomföra en kartläggning av avloppreningsanläggningar i älvdalen (vars resultat vi kommer att få höra om i dag). Det arbetet har skett i nära samarbete med kommunerna på båda sidor av älven. Vi genomför just nu en webbanalys kring vattenförvaltning och översvämningar i samarbete med länsstyrelsen och ELY-centralen.

Förvaltningen av vatten handlar egentligen inte om själva älven, dess fysiska, kemiska och biologiska status. Den handlar om förvaltningen av människorna längs älven, om historien, om kulturmiljöerna, om fisket och om verksamheterna som bedrivs av organisationer och företag.

Vattendistriktet

Är unikt, mångfacetterat och rikt på mångfald i form av naturmiljöer, kultur, historia och språk. Älven finns i Finlands och Sveriges utmarker, vilket både är en styrka och en nackdel. Avståndet till Helsinki och Stockholm finns där och måste hanteras men förutsättningarna hade varit sämre om det inte var ett gränsområde. Gränser skapar hinder och regelkonflikter, men framför skapar gränser en dynamik som saknas i homogena områden. Den dynamiken har definitivt gagnat Tornedalen.

Torneälven är en nationalälv och ett Natura2000-område. Naturvärdena är höga och skönheten slående, vilket skapat grunden för en växande besöksnäring och ett rikt friluftsliv. Älven och älvdalen har en enorm potential för en fortsatt växande besöks- och turismnäring, vilken ytterligare gynnas av läget vid Polcirkeln och närheten till Lappland.

Utmaningar

Men allt är inte frid och fröjd. Även om älven och vattnet i ett europeiskt perspektiv fortfarande är i gott skick, finns hoten där. Vi ser hur utsläpp från avlopp och industrier, vandringshinder och utdikning fortfarande påverkar vattnet negativt. Vi ser påverkan på vattenmiljöer och arter. Laxen är på väg tillbaka, men exempelvis havsöringen är hotad. Det finns positiva skeenden, men också negativa. Arbetet med förvaltningen måste därför fortsätta och Gränsälvscommissionens arbete kommer därför att fortsätta. Och även om vi inte längre har samma skarpa instrument som tidigare, ger det mandat som två riksdagar i två länder har gett oss väl formulerat uppdrag att fortsatt verka för en god förvaltning av gränsälven och för att säkerställa ett nyttjande som främjar älvdalens intressen.

Dagens föreläsningar

I dag kommer vi att få höra olika talare som på olika sätt jobbar med älvdalens och gränsälvens intressen för handen.

Vi kommer att få höra de finska och svenska vattenmyndigheterna, på nationell och regional nivå, berätta om hur de ser på vattenförvaltning i gränsområden.

Vi kommer att få höra hur klimatförändringarna kan komma att påverka älven och älvdalen.

Vi kommer att få höra om statusen på avloppsreningen längs älvdalen.

Om hur vi jobbar för att minska riskerna för skador till följd av översvämningar och hur riskanalyser och kartläggning av översvämningsriskerna ska kommuniceras med befolkningen.

Och vi ska få höra om läget för älvens lax- och havsöringsstånd.

Mycket välkomna till ett intressant Vattenparlament!